

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE MEMBRIS ECCLE-||SIAE MILITANTIS,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXXI. Soluitur tertia obiectio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53880)

se non continent, nubant antequam continentiam profecerint, antequam Deo voueant, quod nisi reddant, iure damnantur.

GREGORIUS in libro pastorali parte 3. admonitionibus scriptum est, inquit, melius est nubere, quam *virginitatem*, si quis quippe ad conjugium uenit, si tamen necdum melius uerunt.

S. Iohannes CHRYSOSTOMUS in libro de uirginitate, p. Vidua, inquit, omnino si uoluerit, potestatem nubendi facit, eam, qua coniuge mortuo se in sequens tempus Deo consecrat, si postea nupserit, uehementer accusat, ut qua fidem Deo post se fellerit. non iis ergo, sed illis dixit, si se non continent nubant, melius est enim nubere, quam *virginitatem*. Idem Chrysostomus homil. 19. in priorem ad Corinthios, exponens illud, si nupserit uirgo, non peccauit: Non de ea, inquit, qua *virginitatem* rit *virginitatem*, loquitur, quippe qua iam peccauit. Quos idem habent Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius eundem locum, & Epiphanius haeresi 61.

CAPVT XXXI.

Soluatur tertia obiectio.

OBIECTIO TERTIA, eaq; omnium grauissima sumitur ab iis locis, qui docent, continentiam esse donum Dei, quod non omnibus datur, quod argumentum etsi soluimus breuiter in dissertatione de caelibatu sacerdotum: hoc tamen loco accuratius soluendum est. Loca praecipua sunt quatuor, Sap. 8. Nemo potest esse continens, nisi Deus det. Matth. 19. Non omnes capiunt uerbum hoc, sed quibus datum est. Et infra: Qui potest capere capiat. 1 Cor. 7. Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum, sed unusquisque proprium donum habet ex Deo, unus sic, alius autem sic. Et infra: Qui statuit in corde suo firmus esse, habens necessitatem, potestatem autem habens sua uoluntatis, & hoc iudicauit in corde suo seruare uirginem suam, non facit. Quem locum tractans S. Hieronymus lib. 1. in Iouinianum dicit, quosdam habere necessitatem nubendi, aut locum

- » Ex his locis ita argumentantur; Nemo debet uouere, nisi
 » id, quod certo scit se posse soluere; alioqui exponit se perire.

So violandi votum, & proinde temerè vouet, & Deum offen-
dit: *Displicet enim illi infidelis, & stulta promissio*, Eccle. 5. At
nemo potest certò scire, an poterit perpetuò continere, cum
id non possit sine dono Dei, nec possit vlla ratione scire, an
habeat illud donum, & multò minus an sit perpetuò habi-
turus, vt Scripturæ allatæ ostendunt; nemo igitur potest, nisi
temerè, & imprudenter, perpetuam continentiam vouere.
Ex qua ratione illud etiam deducunt, eos, qui iam vouerunt,
posse, ac debere votum suum rescindere, quia ea, quæ non
sunt in nostra potestate, non sunt materia voti.

Addit Petrus Martyr similitudinem. Si quis enim voue-
rit se perpetuò ministraturum pauperibus, ac deinde paulò
post in morbum incidat, certè non tenebitur voto suo, quia
quod erat ei possibile cum vouit, iam illi impossibile factum
est; igitur & ille, qui continentiam vouit, si incidat in mor-
bum concupiscentiæ, non tenebitur amplius voto suo. Neq;
satis est dicere, posse istum orare Deum, ac petere continen-
tiam; nam etiam, qui ægrotat corpore, posset orare Deum, &
petere sanitatem, & tamen si non impetrat, vt sæpe accidit,
liber à voto suo est.

RESPONDEMVS, continentiam, & donum esse Dei, &
tamen in arbitrio, & potestate hominis positam, quorum
alterum aduersarij affirmant, alterum negant. Est igitur ob-
seruandum, multa esse genera donorum Dei. Quædam e-
nim datur homini sine eius cooperatione, qualia sunt ro-
bur, sanitas, pulchritudo, prophetiæ, linguarum, aut mira-
culorum gratia, & omnes habitus, quos Deus infundit, &
hæc stultum esset asserere esse in nostra potestate, aut pende-
re ex humana electione, ita, vt possit ea habere quicumq; ve-
lit: atq; ad hoc genus donorum reuocant aduersarij conti-
nentiam; disertis enim verbis Petrus Martyr dicit, *idem esse,*
statuere an velis continere, & an velis prophetare.

Aliud genus doni cõsistit in auxilio diuino, sine quo non
faceremus id, quod cum eo auxilio facimus. si enim crede-
re, sperare, diligere, perseverare, patientem esse, vincere ten-
tationes dicuntur, & sunt verissima Dei dona, quia nisi Deus
gratia sua nos præueniret excitando, & adiunaret dirigendo,
protegendò, & cooperando, nihil boni faceremus; & ta-
men ista ipsa opera pendet ab electione humana, & sunt in

nostra potestate, quia Deus, licet iuuet, non tamen
neque necessitat; & licet homo sine Dei auxilio non
quidquam boni facere, absolutè tamen dicitur posse
sufficiens auxilium, ut quis operetur, aut saltè, ut possit
ius auxilium petere, nunquam deest, alioqui non peccarent
homines non credendo, non sperando, &c. Ad hoc gratia
donorum continentiam pertinere dicimus.

Vbi præterea est notandum, quod sicut circa fidem, pe-
nitentiam, perseverantiam, aliosque actus bonos, ita etiam
circa continentiam duplex gratia, siue auxilium distinguitur
solet; Vnum sufficiens, quod omnibus datur, saltem pro
co, & tempore; quo auxilio non tam fit ut operemur, quam
ut operari possimus; Aliud autem efficax, quo re ipsa opera-
mur. Atque hoc posterius est donum singulare, quod non
omnibus datur; soli enim illi donum fidei habent, qui non
credunt, soli illi donum habent perseverantiae, qui non
perseverant, soli illi donum habent continentiae, qui non
continent, quos notum est non esse multos, nedum omnes
& de hoc dicitur: *Non omnes capiunt Verbum hoc, sed quibus
datum est.* Et simul est verum, omnes, qui volunt, posse con-
tinere, quia sufficiens auxilium ad continentiam, aut ad gra-
tiam impetrandam nulli denegatur. Sicut etiam de fide scien-
ptum est: *Non omnium est fides, 2. Thessal. 3.* & tamen om-
nes credere possunt si volunt, cum prædicatur Evangelium,
alioqui non peccarent, qui non crederent. Quid inter tria
ter hæc auxilia, non est huius loci explicare, sed in disputa-
tione de gratia, & libero arbitrio, si Deus annuerit, explica-
bitur.

His iam notatis, probandum est, continentiam donum
Dei esse, & tamen in arbitrio nostro positam. Quod sit do-
num Dei Scripturæ allatæ, clarissimè ostendunt, nec aduer-
sarij id negant: quod autem sit in potestate nostra, præsen-
tente, ut diximus, & comitante gratia, his argumentis con-
firmamus.

PRIMO testimoniis earundem Scripturarum; nam Matt.
19. illa verba: *Sunt Eunuchi, qui se castraverunt propter regna
celorum,* apertè indicant arbitrij libertatem. Si enim conti-
nentia ita esset donum Dei, ut ab hominis electione non
penderet, dicendum fuisset, sunt Eunuchi, qui sunt facti a
Deo,

Deo, non autem, qui se castrauerunt, ideo enim de abscissis dicitur, sunt enim Eunuchi, qui sunt facti ab hominibus, non autem qui se castrauerunt, quia illa abscissio est opus alienum, non proprium. Præterea, si donum continentiae simile est dono prophetiae, linguarum, sanitatis, atque aliis eiusmodi, cur non dicimus, sunt Prophetæ, qui seiplos Prophetas fecerunt, sicut dicimus, sunt Eunuchi, qui seiplos castrauerunt.

SECUNDO, illa verba: *Qui potest capere capiat*, cohortationem ad continentiam habent, vt, præter sanctos Patres, etiam Petrus Martyr testatur in libro de cœlibatu & votis. Sic etiam illa verba Pauli I. epistolæ ad Corinth. 7. *De Virginitibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do*, cohortationem continent, eodem interprete Petro Martyre. At quis, rogo, sapiens hortaretur vnquam ad id, quod non est in potestate? Num, quis vnquam hortatus est homines, vt Prophetæ fiant, aut robusti ex debilibus, proceri ex paruis, formosi ex deformibus?

Sed, inquit Martyr, *istæ cohortationes dantur iis tantum, qui donum Dei habent*. CONTRA; qui donum habent, ipsorum sententia, non possunt non continere. Scribit enim Martinus Bucerus, qui Petro Martyri instar oraculi esse solet, in illud Matth. 19. *Non omnes capiunt Verbum hoc, sed quibus datum est*. Sicut valde famelicus non potest non auidè cibum sumere, si offeratur ei: sic non posse non continere ab vxore ducenda, qui donum id à Deo susceperit. Si igitur, qui donum non habent, non possunt continere; qui habent, non possunt non continere; qui sunt illi, quos Christus & Apostolus eius ad continentiam cohortantur?

TERTIO, illa verba I. Cor. 7. *Quod vult, faciat, non peccat, si nubat*, liberam homini opinionem dant eligendi coniugium, aut cœlibatum: quomodo ergo non est in arbitrio hominis positum, vt contineat, si velit? non enim de rebus impossibilibus vlla deliberatio esse potest.

QUARTO, continentes ac cœlibes in Scripturis laudantur, & præmiis afficiuntur, vt satis probatum est in disputatione de consiliis Euangelicis, ex testimonio Isaia 56. de Eunuchis, quibus promittitur, *nomen melius, quàm filiis & filiabus*. Et ex Apocal. 14. vbi *Virgines cantant canticum nouum*, quod

quod nemo alius cantare potest. Et ex illo Sapient. 3. *Bonus laborum gloriosus est fructus, &c.* At nullum præmium publicam laudem merentur opera, quæ non sunt in nostra potestate, ut omnes consentiant; nec enim præmio afficiuntur qui prophetant, qui linguis loquuntur, qui morbos curant, qui demones eiciunt, quia hæc solius Dei dona sunt: igitur continentia non solum est donum Dei, sed etiam libera donumini a Dio.

QUINTO, à simili, non minus donum Dei est credere quam continere. Nam de fide scriptum est Ioan. 6. *Nemo potest ad me venire, nisi Pater traxerit eum.* Et in Actis Apostolorum, cap. 13. *Crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam.* Et ad Ephes. 2. *Gratia estis saluati per fidem. & hoc non ex vobis, Dei enim donum est.* Et Philipp. 1. *Fides datum est, ut in eum credatis.* Et 2. ad Thess. ult. *Non omnibus est fides.* At nihilominus credere possunt omnes, qui volunt, & rectè hortamur omnes ad fidem, & sine vlla temeritate promittunt omnes in Baptismo, se fidem Christianam seruaturus vsque ad mortem: igitur & continere possunt omnes, qui volunt, & rectè hortamur omnes ad continentiam, & sine temeritate multi promittunt Deo, se continentiam perpetuam seruaturus.

Respondent, discrimen esse inter fidem & continentiam, quòd illa sit necessaria ad salutem, hæc non item. Vnde monere solemus, ut facit S. Hieronymus in commentario, cap. 19. Matthæi, ut quisque exploret vires suas, antequam voueat continentiam, non autem monemus, ut quisque exploret vires suas, antequam credat.

At facile hoc refellitur; nam potissima causa, cur vorum continentia temerarium asseritur ab aduersariis, non est, quia continentia non sit res necessaria, sed quia res impossibilis, sine peculiari Dei dono, quod non omnibus datur. Alioqui multa non necessaria sine vlla temeritate voueri possunt, ut notum est. Si igitur hæc potissima causa æquè locum habet in fide atque in continentia, ut ex Scripturis demonstrauimus, cur temerè promittitur continentia, & non temerè promittitur fides?

Adde, quod non est verbum, debere eum, qui vult vouere continentiam, explorare vires suas, & non debere explorare vires

vires suas, qui vult fidem Christianam amplecti. Nam Dominus Lucæ 14. monet eos, qui volunt ad se venire, id est, legem ac fidem suam suscipere, vt imitentur eos, qui volunt turrim ædificare, qui prius computant, si habent sumptus ad perficiendum; nec non eos, qui bellum gesturi sunt, qui prius cogitant, si possint, cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit. Vnde & Ecclesia explorat Catechumenos, an habeant plenum & stabile propositum perseuerandi in fide & lege Christiana, quia peius est à fide deficere, quàm fidem nunquam recipere. ad quem finem ex antiquissima consuetudine in Quadragesima fiunt aliquot scrutinia Catechumenorum, qui in Paschate baptizandi sunt. De quibus vide, si placet, Alcuinum in libro de officiis diuinis, cap. de Sabbatho sancto.

Hoc solum interest inter fidem & continentiam, quod, qui explorans vires suas, non iudicat se habere sufficientes vires ad continendum, potest nubere, quia continentia non est necessaria ad salutem, quanquam etiam potest procurare vires maiores per orationem; qui autem iudicat, se non habere sufficientes vires ad perseuerandum in fide & lege Christi, is non potest propterea licitè non amplecti fidem & legem Christi, quæ necessaria est, sed debet vires maiores à Deo petere, quas sine dubio habebit, si fideliter petat.

SEXTO, probatur ex absurdo, quod ex aduersariorum sententia sequitur. Nam si continere non possint omnes, qui volunt, sequitur, multis hominibus nullum peccatum esse fornicari, aut mœchari. Nam si quis, antequam vxorem ducat, grauissimè vrgeatur stimulis carnis, & donum continentia fortè non habeat, quid ager? fornicabitur ne impudè? *Habet, inquit, paratum remedium, ducat vxorè.* Sed quid, si non statim inueniat? Nec enim vno die contrahuntur Matrimonia, immò multi menses plerumque intercedunt inter sponsalia, & nuptias. AD HAEC, si iam duxit, sed fortè abest procul ab ea, vt sæpe contingit, aut ea morbo graui, & diuturno laborat, ita vt non liceat viro debitum petere coniugale. quid ager? mœchabitur ne, si fortè vtitur, & donum continentia se habere non videt? *Non licet, inquit, mœchari: idcirco, qui eiusmodi est, pro continentia dono Deum exoret; non enim negabit ille, quod fideliter petitur.*

SED

SED cur, quæso, non idem facere poterit, qui continentiam vouit, si forè vratur, & donum se habere non uideat
 RESPONDENT, magnum esse discrimen inter continentiam ab adulterio, vel fornicatione, & continentiam ab uxore. Illa enim necessaria est, & à Deo imperata, idcirco quam Deus eam petentibus negat. At continentia ab uxore nec necessaria est, nec imperata; ideo non semper conceditur, etiam si petatur. ADDIT Petrus Martyr in libro de cœlibatu & uotis, cœlibatum non esse petendum à Deo absolute, sed solùm sub conditione, si expediat ad maiorem eius gloriam, sicut petimus sanitatem, opes, & similia, quæ non sunt necessaria ad salutem. Ioannes Calvinus libro Institut. cap. 13. §. 17. dicit, nostrum non esse fiduciam habere obtinendi à Deo specialis doni, quale est cœlibatus. Martinus Bucerus in cap. 19. Matthæi, clarè affirmat, non esse petendum cœlibatum à Deo ab iis, qui nesciunt, an Deus illi illum eis dare. Ratio autem eorum est, quia oratio debet nasci ex fide, fides autem niti debet promissione Dei; promissio uerò nulla est, qua cœlibatum perpetuum alicui certò promiserit. Ita impij & impuri isti homines, non modo cœlibatum oppugnant, sed etiam uiam sibi, & alijs ad eum præcludunt.

Sed facilè est ratiunculas istas refellere; nam etsi promissio particularis deest, sufficit tamen promissio generalis: *Petite, & accipietis*, Lucæ II. Et: *Si quid petitis Patrem in nomine meo, dabit uobis*, Ioan. 14. 15. & 16. Alioqui enim, si requireretur particularis promissio, nec Fides, nec Spes, nec Dilectio, nec Continentia conjugalis, nec alia uirtus peti posset; nusquam enim exstant promissiones horum donorum in particulari.

Porro generales promissiones requirunt quidem certas condiciones: non enim quod quisque petit, semper impetrat, cum sæpe contingat minus uilia, & minus bona peti, quæ Deum nullo modo dare conueniat: sed conditio, quæ requiritur, non est, ut aduersarij fingunt, ut res, quæ petitur, sit necessaria ad salutem, vel imperata. Id enim nulla ratione, vel auctoritate confirmant, sed est, ut id, quod petimus, sit secundum eius uoluntatem; sic enim docet nos S. Ioannes in epist. I. cap. 5. Hæc est fiducia, quam habemus ad Deum, quia

quia quodcumque petierimus secundum eius voluntatem, audit nos. Non solum autem est secundum eius voluntatem, id, quod est necessarium ad salutem, sed etiam id, quod est utile, & vtilius, quam eius oppositum; neque id solum, quod ipse imperavit, sed etiam quod consuluit, & laudavit, & cui primum maximum promisit. Talem autem esse cœlibatum, supra multis docuimus. Sanctus etiam AUGUSTINUS tract. 102. in Ioannem, explicans quid sit, quod Deus petentibus in nomine Christi non negat, dicit esse id, quod conducit ad æternam salutem, nec addit, oportere esse necessarium, aut imperatum.

Probatur VLTIMO, cœlibatum esse in potestate nostra, Dei gratia adiuuante, ex testimoniis Patrum. TERTULLIANUS libro de Monogamia, prope finem, explicans locum illum; Non oēs capiunt verbum hoc: *Elige, inquit, quod bonum est, si non potes, est quia non vis. Posses enim si velis, ostendi, quia tuo arbitrio utrumque reliquit.*

ORIGENES in comment. eiusdem loci: *Qui vult, inquit, capere verbum, quod de castitate positum est, petat, credens dicenti, Et accipiet, non dubitans de illo, quod dictum est; Omnis qui petit, accipit.* HIERONYMUS in eundem locum: *His, inquit, datum est, qui petierunt, qui voluerunt, qui, et, acciperent, laborauerunt. Omnis enim petenti dabitur, Et querens inueniet, Et pulsanti aperietur.* GREGORIUS NAZIANZENSIS orat. 31. in hoc Evangelij capitulum de tribus Eunuchorum generibus: *Cum audis, inquit, quibus datum est, adde, datum esse iis, qui volunt, Et assentiuntur.*

AMBROSIVS lib. 3. de virginibus: *Dominus, inquit, qui sciret predicandam omnibus integritatem, imitandam paucis; non omnes, inquit, capiunt verbum istud.* Et libro de viduis: *Sunt, inquit, Spadones, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum, sed hoc non omnibus imperatur, sed ab omnibus flagitatur.* Et infra: *Scit creator omnium affectus esse varios singulorum, Et ideo præmiis virtutem pronocavit, non infirmitatem vinculis alligavit.* Hæc ille. Vbi vides, continentiam omnibus prædicari, ab omnibus flagitari, nimirum, si ipsi velint præmia eius consequi.

Ioannes CHRYSOSTOMUS in commentario eiusdem loci: *His, inquit, datum est, qui sponte id eligunt; quod ideo dixit,*

dixit,

quod quidem omnibus paratum est, si volumus in hac via enadere superiores.

AVGVSTINVS in Psal. 137. in illud; Votum vouit David: *Ipse David, inquit, vouit, tanquam in potestate habens, regat Deum, ut impleat, quod vouit, est deuotio vouentis, est humilitas deprecantis. Nemo praesumat viribus suis reuerere, quod vouerit. Qui te hortatur ut voueas, ipse adiutus reddas.* Et lib. 6. Confess. cap. 11. *Virg, dares, inquit, continentiam, si gemitu interno pulsare aures tuas.* Denique idem Augustinus lib. 2. de adulterinis coniugiis, cap. 20. et 20. ex professo docet, possibilem esse continentiam omnibus etiam illis, qui nihil de ea cogitantes, in eius seruandae necessitatem inciderunt. Quod idem adhuc fusius docet Basilius in libro de virginitate, ultra medium. Ex his ad loca Scripturae, initio posita, facile erit respondere.

Ille igitur locus primus Sapient. 8. *Nemo potest esse continentis, nisi Deus det,* de continentia in genere accipi debet, non solum virginalem, aut vidualem, sed etiam coniugalem comprehendit. Is enim, qui haec verba dicit, Salomon est, qui quidem non virgo, aut viduus, sed maritus erat, ac petebat maritalem continentiam a Deo petebat. Quocirca non debemus ex hoc loco, continentiam ita esse donum Dei, ut non possit esse omnibus communis. Nam etiam ex adulationum sententia, continentia coniugalis ab omnibus haberi potest, modo eam a Deo petant. idcirco enim sequitur: *Adiuravi Deum, et deprecatus sum.*

Ille alius locus Matth. 19. *Non omnes capiunt Verbum hoc, sed quibus datum est,* maiore explicatione indiget. Aduersarij contendunt illud: *Non omnes capiunt,* hunc habere sensum. Non omnes sunt capaces continentiae ab vxore, sed ij solum qui habent peculiare donum. Ex quo sequitur, ut qui non habent donum, verè non possint continere. Colligunt vero hunc sensum ex voce Graeca *χρησται*, nam *χρησται* non significat capere, id est, apprehendere; quomodo dicimus capere pileum, sed capere, id est, capacem esse, quomodo dicimus, hydria haec tantum aquae capit, ut metretam, nam, vel alteram, ut Euangelium loquitur.

At falluntur aduersarij ambiguitate huius vocis. Nam verbum *καπέω*, & Latinum capio, interdum significat naturalem potentiam ad capiendum, quam qui non habent, dicuntur propriè incapaces; interdum tamen significat actualem, seu voluntariam capacitatem, quæ ex libero arbitrio pender, & qui eam non habent, non dicuntur incapaces, sed dicuntur non capere. Exempli gratia, locus angustus rectè dicitur incapax multarum rerum, & similiter pueri, qui nondum apri sunt naturaliter ad fraudes neccendas, dicuntur doli incapaces. At qui aliquid non intelligit, quia non attendit, aut quia non est qui eum doceat, is non dicitur incapax, tamen si nondum capiat, quod dicitur. Et similiter qui consilium aliquod non admittit, quia ab alio iam est persuasus ad aliud, dicitur quidem non capere illud consilium, non tamen non esse capax, siue non posse illud admittere, si velit. Et in hac significatione accipitur hoc loco. significat enim, non omnes intelligere practicè, id est, non admittere, non persuaderi, non approbare quod dictum est, non expedit nubere.

Quod autem hoc ita sit, probatur PRIMO, quia si capere hoc loco significaret esse capacem, ineptè Dominus addidisset: *Qui potest capere, capiat*. His enim verbis adhortatur Dominus ad continentiam, vt Petrus Martyr fatetur, & omnes interpretes docent. At qualis adhortatio est, qui potest esse capax, sit capax? PRAETEREA, si de capacitare hinc ageretur, & vellet Dominus, vt aduersarij cõtendunt, ostendere, non omnes esse capaces continentiae, ac proinde illis necessarium esse nubere: ratio illa (sunt enim Eunuchi, qui de matris vtero sic nati sunt, &c.) nihil planè ad rem faceret, immò contrarium potius probaret. Nam si dicas, quidam continent vitio naturæ, vt frigidi; quidam aliena crudelitate, vt ab hominibus castrati; quidam propria voluntate, vt qui propter Dei cultum cœlibes viuunt; non ergo omnes possunt continere: certè non rectiùs colliges, quàm si dices; Quidam vi tracti currunt, alij currunt spontè, non igitur omnes possunt currere. At cõtrà rectissimè colligeres. Multi necessitate cõtinent, multi voluntate; igitur credibile est, omnes continere posse, si velint.

Quo-

Quocirca S. Ioannes CHRYSOSTOMVS in commentario huius loci rectè docet, Christum per hanc similitudinem monachorum probare voluisse, facile & vtile esse abstinentiam nuptiis, & proinde non rectè iudicare eos, qui non capiunt id est, nõ suscipiunt & approbant verbum hoc. Nam si mulier abstinet, sine vlla spe maioris boni, vt Eunuchi corporales, quanto facilius erit abstinere proposita spe excellentissimi præmij & fulgidissimæ coronæ? Adde vltimò testimonia Patrum, quæ paulò antè citata sunt.

Illud autem: *Qui potest capere, capiat*, duobus modis potest exponi. PRIMÒ, vt loquatur Dominus de potentia proxima, quam non habent, nisi illi, quibus iam Dominus inspirauit desiderium efficax continendi, vt sensus sit; *Qui potest capere, capiat*, id est, qui Dei dono sentiunt sibi inuoluntate persuaderi, vt contineant, approbent verbum hoc. Ita videtur hoc dictum intellexisse Hieronymus in humilium, & Augustinus lib. 2. de adulterinis coniugijs, cap. 1. sed non debet hinc deduci, ergo non omnes possunt continere. Nam etiam si non omnes habent potentiam proximam, tamen habent remotam, & possunt, si velint, precibus impetrare potentiam proximam, id est, vires ad continentiam: sicut de fide dicitur Ioan. 6. *Nemo potest ad me venire, nisi Pater traxerit eum.* Addi enim potest; *Qui potest venire, veniat*, id est, qui trahitur, veniat; qui autem non trahitur, oret, vt trahatur.

SECUNDO, dici potest, hunc locum habere eundem sensum cum illo Matth. 13. *Qui habet aures audiendi, audiat*, non enim vult Dominus dicere, non omnes habere aures, sed monet omnes, vt vtantur facultate, quam habent. Quomodo solemus dicere, *Qui habet oculos, videat*; qui habet mentem, iudicet; sic igitur & hoc loco Dominus dicit: *Qui potest capere, capiat*, id est, qui habet mentem, & iudicium sanum, intelligat, iudicet, approbet verbum hoc, quod dictum est: *Non expedit nubere.*

Iam verò TERTIVS locus: *Vnusquisque proprium donum habet ex Deo, vnus sic, alius autem sic*; 1. ad Corinth. 7. non habet difficultatem; nam Apostolus vocat donum Dei non solum continentiam virginalem, sed etiam virginitatem. Donum enim Dei est, quod aliqui eligant virginiter

em, & similiter, quoddam aliqui eligant Matrimonium, & in eo castè perseuerent. Sed quomodo cum his cohaereat, quod in potestate nostra sit continere, & castè viuere, iam antea exposuimus.

POSTREMVS locus non facit ad propositum; nam cum Paulus ait: *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens sua voluntatis, Et hoc iudicauit in corde suo seruare virginem suam, bene facit:* dupliciter accipi potest nomen, Virginis. Vno modo, pro ipsa virginitate, vt accepit S. Hieronymus lib. 1. in Iouinianum. Alio modo, pro filia virgine, vt exponit Epiphanius hæresi 61. Itè commentaria Ambrosij, Theodoret, Theophylacti, & aliorum ferè omnium.

PRIMA expositio non est probabilis; est enim inauditum, vt virgo accipiatur pro virginitate. Neq; in hac re questionem habemus cum aduersariis; nam Ioannes Calvinus, Petrus Martyr, Erasmus, & alij in hunc locum, per virginem, filiam virginem intelligunt, non virginitatem. Si tamen admitteretur prior illa expositio, per necessitatem non oporteret intelligere necessitatem absolutam conjugij, sed conditionatam. Nam, vt eo loco S. Hieronymus dicit, qui nolunt continere, illis necesse est, aut uxorem ducere, aut scortari, absolutè tamen neutrum est necessarium. SI VERO accipiatur expositio posterior, quæ vera & germana est: per necessitatem non erit opus accipere necessitatem conjugij, ob carentiam doni continentia, de qua necessitate hinc agimus; sed necessitatem extrinsecam, quæ ad rem præsentem non pertinet; dicitur enim pater habere necessitatem iungendi filiam Matrimonio, si ipsa nolit viuere in cœlibatu, vel, si ipse seruus sit, & cogatur à Domino filiam elocare: & contra, dicitur habere necessitatem seruandi filiam virginem, si vel ipsa nolit nubere (neque enim ad id cogi potest) vel si non inueniatur, qui eam velit. Sed si nulla talis necessitas adsit, liberum erit patri statuere de filia, vt voluerit: sed si iungat eam Matrimonio, bene faciet, si nõ iungat, melius faciet, vt Apostolus ibidem scribit. Hæc de locis Scripturæ propositis.

AD EAM verò similitudinem, quam Petrus Martyr posuit de eo, qui vouit ministrare agrorum, & postea non fecit, quoddam

Z Z z

quoddam

quòd in morbum ipse inciderit, responderetur, non effluere hoc votum voto continentiae. PRIMVM enim, iste peccat nō implendo votum, quia voluntatem habet proptam & paratam ad votum implendum, non enim vult egrotare, sed cogitur. At qui ob morbum concupiscit uxorem post votum, is non habet voluntatem implendi votum, sed habet contrariam, id est, non implendi, implendi enim contradictionem, quod quis velit continere, ut velit & velit uxorem ducere.

DEINDE, aegritudo corporalis non pendet à voluntate egrotantis, incontinentia verò pendet. Non enim potest esse dici; Nemo aegrotat, nisi qui vult. at rectissime dicitur. Nemo fornicatur, nisi qui vult. Obediunt enim membra corporis ad nutum voluntatis.

DENIQUE, sanitas corporalis non est bonum absolute petendum, quia saepe melior est aegritudo ad vitam eternam consequendam, quàm sanitas. Vnde nullum exstat exemplum Evangelicum de ruenda sanitate, propter regnum caelorum; at continentia absolute peti potest, & infallibiliter conceditur, si aliunde non sit defectus in oratione, quia bonum ad vitam æternam longè vtilius, quàm Matrimonium, & propterea consulitur & commendatur per Scripturas.

CAPVT XXXII.

Soluitur quarta obiectio ex ratione naturali.

DE ILLENDAE sunt obiectioes, quas aduersarij sumunt ex variis incommodis, quæ videntur obesse ex coelibatu. PRIMA ratio. Coelibatus naturæ ipsi repugnare videtur, quæ frustra sexuum diuersitatem & vim generatiuam molira erit in homine, si non est coniugatum.

Hæc ratio Iouiniani est, & iam olim à S. Hieronymo refutata. in Iouinianum, refutata. Sed quia rursus à Luthero in sermone de Matrimonio, & ab Erasmo in Encomio Matrimonij reuocata in lucem est, respondemus, non esse frustra vim generatiuam, & sexuum diuersitatem, etiamsi per multa non vrantur, ea siquidem, quæ propter bonum speciei in-